

Nekrológy a spomienky

Opustil nás Prof. RNDr. Anton Ján Novacký, CSc.

16. mája 2014 sme sa na Martinskom cintoríne v Bratislave naposledy rozlúčili s prof. RNDr. Antonom Jánom Novackým, CSc. Po smútočnom cirkevnom obrade, ktorý prebehol v prítomnosti najbližšej rodiny zosnulého, priateľov a známych boli jeho pozostatky prevezené do Prievidze a uložené do rodinnej hrobky Novackých.

Prof. RNDr. Anton Ján Novacký, CSc. sa narodil ako prvý syn (3. júna 1933) zo štyroch detí uznávaného slovenského botanika a vysokoškolského profesora na PriF UK v Bratislave prof. RNDr. Jána Martina Novackého, CSc. Zomrel v kruhu svojej najbližšej rodiny 13. mája 2014 v Bratislave po krátkej chorobe vo veku nedožitých 81 rokov.

Po maturite študoval na PriF UK v Bratislave odbor biológie ktorú úspešne ukončil v roku 1956. Po úspešnom ukončení univerzitného štúdia sa zamestnal v Ústave experimentálnej fytopatológie a entomológie SAV v Ivanke pri Dunaji, kde začal budovať prvé mykologické laboratórium na Slovensku a viesť prvých diplomantov v tomto odbore. Venoval sa fyziológii a biochémií, v tom čase málo preštudovaných húb *Tilletia controversa* a *Tilletia foetida*. Získané výsledky spracoval vo svojej dizertačnej práci, ktorú úspešne obhájil v roku 1965 na pôde ČSAV v Prahe.

Potreba pozdvihnúť úroveň slovenskej fytopatológie ho viedla k úzkej spolupráci nielen českými ale aj inými zahraničnými pracoviskami. V roku 1964 absolvoval postgraduálny pobyt na Moskovskej štátnej univerzite a v rokoch 1966–1969 získal Postdoctoral fellow na University of Kentucky, Lexington, USA. Pobyt v USA bol pre neho a celú jeho rodinu prelomový. Neistá politická situácia pretrvávajúca doma a veľká túžba po slobodnom vedeckom bádani ho prinútila k radikálnemu rozhodnutiu ostať v emigrácii až do stabilizácie pomerov v rodnej vlasti spolu s manželkou a dcérou Andreou. Možno si ani neuvedomoval, že to bude dlhých 30 rokov odlúčenia od svojich najbližších na Slovensku. Emigráciu, hlavne v prvých rokoch znášal veľmi ťažko aj keď v roku 1969 získal pozíciu Assistant Professor na University of Missouri, Columbia, USA. Veľkou oporou mu bola manželka Dorika, dcéra Andrea a syn Tom a úplné oddanie sa vedeckému bádaniu. Túžbu po domove mu uľahčovali občasné pobyty slovenských vedcov v USA, ktorým vždy rád pomáhal. Počas môjho študijného pobytu v jeho laboratóriu v roku 1982, keď mu bol priznaný štatút Full Professor, mi rozprával ako dlho po rozhodnutí emigrovať ho prenasledovali nepríjemné „emigrantské“ sny. Na jednej strane to bolo ťažké, ale zasa na druhej strane ho tešilo, že sa mu splnila túžba, robiť takú vedu, ktorá sa v tom čase dala podľa jeho slov robiť len v USA. Veľmi uvítal zmeny v rodnej krajine v roku 1989 a jeho prvá cesta (sabbatical year) viedla práve na Slovensko medzi bývalých kolegov v SAV a na PriF UK, kde prenášal študentom fytopatológiu.

Na Univerzite v Columbii v krátkom čase vybudoval moderné laboratórium elektrofyziológie slúžiace na monitoring interakcií fytopatogénov a hostiteľských rastlín vo včasných fázach infekcie. O prácu v laboratóriu prejavovali záujem nielen vedeckí pracovníci z USA, ale pracovalo tu v tvorivej atmosfére aj mnoho zahraničných vedcov – fytopatológov, biochemikov, rastlinných elektrofyziológov. Počas celej svojej profesnej činnosti na univerzite (1998) sa okrem prednášok študentom, výchovy diplomantov a postgraduálnych študentov zamerl hlavne na štúdium bakteriálnej hypersenzitívnej reakcie, kde dosiahol originálne výsledky, ktoré boli publikované v popredných vedeckých periodikách a zhrnuté v uznávanej monografii (Goodman R.N. & Novacký A.J., The hypersensitive reactions in plant. A resistance phenomenon. Amer. Phytopath. Soc. Press, St. Paul, MN, 1994). Dosiahnuté výsledky boli ocenené aj významnými zahraničnými inštitú-

ciami, napr. Humboldtovou cenou (Bonn, SRN) a dvojročným pobytom rovnomennej nadácii v Darmstadte (SRN); Japan Society for Promotion of Science, Japonsko (1984) a iné. Bol členom viacerých vedeckých spoločností – American Association for the Advancement of Science; American Phytopathological Society; American Society of Plant Physiologists; Sigma Xi; zaslužilý člen SBS.

Na sklonku svojej vedeckej kariéry náhla smrť manželky bola pre neho veľkou traumou ktorú ťažko znášal. Neskoršie sa oženil s Marínou, s ktorou striedavo žili v USA a na Slovensku. Venoval sa svojmu dlhoročnému koníčku fotografovaniu, kde si rozširoval svoje vedomosti v oblasti digitálnych fotografických techník, prírode a svojim vnúcatám.

Všetci, ktorí sme ho poznali, sa spolu s množstvom jeho študentov, spolupracovníkov a známych s ním lúčime a ďakujeme mu za nezištnú pomoc, milé a povzbudivé slová, ktoré boli spolu s pozitívnym myslením pre neho charakteristické.

JÁN PAVLOVKIN